

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/84/2019
Identifikačné číslo spisu: 2018200260
Dátum vydania rozhodnutia: 30.06.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:2018200260.3

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte, zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Jany Martinčekovej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD., v právnej veci žalobkyne MUDr. P. E., nar. XX.XX.XXXX, bytom D. XXXX/X, XXX XX O., právne zastúpenej Prosman a Pavlovič advokátska kancelária, s.r.o., so sídlom Hlavná 31, 917 01 Trnava, IČO: 36 865 281, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, o preskúmaní zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 39683-2/2018-BA zo 07.08.2018, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č.k. 48Sa/80/2018-80 z 11.03.2019, takto

rozhodol:

- I. Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a .
- II. Žalobkyňa m á n á r o k na náhradu trov konania v rozsahu 100%.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Trnave rozsudkom č. k. 48Sa/80/2018-80 z 11.03.2019 zrušil rozhodnutie žalovanej č. 39683-2/2018-BA zo 7. augusta 2018 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“) ako aj rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Galanta, č. 700-0610097718-GC04/18 zo 16. januára 2018 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“). Prvostupňovým rozhodnutím pobočka Galanta predpísala žalobkyni za obdobie február 2007, marec 2007, apríl 2007, máj 2007, jún 2007, august 2007, september 2007, október 2007, november 2007 a december 2007 poistné na nemocenské poistenie v sume 275,50 €, poistné na starobné poistenie a príspevky na starobné dôchodkové sporenie v sume 1 319,62 €, poistné na invalidné poistenie v sume 440,02 € a poistné do rezervného fondu solidarity v sume 348,31 €, t.j. v celkovej výške 2 383,45 €. Preskúmaným rozhodnutím žalovaná zmenila výrok prvostupňového rozhodnutia tak, že vypustila text: „... § 152a zákona v znení neskorších predpisov ...“ a v ostatnom prvostupňové rozhodnutie potvrdila.

2. Krajský súd zrušenie oboch rozhodnutí odôvodnil tým, že námietku žalobkyne, ktorou poukazovala na skutočnosť, že právo predpísať poistné je v danom prípade premlčané vyhodnotil ako dôvodnú. Uplynutie premlčacej lehoty spôsobuje, že v prípade žalobkyne už nie je možné zákonom aprobovaným spôsobom poistné predpísať.

3. Z obsahu administratívneho spisu krajský súd zistil, že Sociálna poisťovňa, pobočka Galanta vyzvala žalobkyňu dňa 10. novembra 2016 na splnenie ohlasovacej povinnosti, pričom v rámci tejto výzvy jej oznámila, že zistila, že žalobkyňa je naďalej držiteľkou licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe a taktiež, že bolo zistené, že jej príjem za rok 2006 presiahol zákonom stanovenú výšku a preto registrácia SZČO bola odhlásená nesprávne ku dňu 31.05.2006, pričom treba opraviť dobu poistenia do dňa 30.06.2008. Z uvedeného dôvodu vyzvala žalobkyňu, aby v lehote do 5 dní odo dňa doručenia výzvy podala odhlášku ku dňu 30.06.2008 s tým, že ju súčasne upozornila, že ak zákonom ustanovenú povinnosť v určenej lehote nespĺní, pristúpi k vydaniu rozhodnutia o nezániku poistenia ku dňu 31.05.2006. Tejto výzve žalobkyňa vyhovel a dňa 16.02.2017 doručila Sociálnej poisťovni, pobočka Galanta odhlášku, v ktorej uviedla, že poistenie zaniklo dňa 30.06.2008.

4. Krajský súd dospel k názoru, že opravou registračného listu SZČO, ktorú žalobkyňa vykonala dňa 16.02.2017 nebolo potrebné postupom podľa § 172 ods. 5 zákona o sociálnom poistení rozhodovať o nezániku poistenia ku dňu 31.05.2006, nakoľko týmto právnym úkonom žalobkyne nebol v danej veci sporný zánik poistenia. Predmetom správneho súdneho konania nie je rozhodnutie o zániku poistenia, ale rozhodnutie, ktorým bolo na základe opravy pôvodne predloženého registračného listu FO predpísané poistné za obdobie február 2007 až december 2007, a preto žalobné body týkajúce sa otázky zániku poistenia už krajský súd nepovažoval za relevantné. Krajský súd vychádzajúc z registračného listu FO predloženého Sociálnej poisťovni, pobočka Galanta dňa 16.02.2017 ustálil, že žalobkyni zaniklo poistenie dňa 30.06.2008, súčasne však dodal, že vzhľadom na to, že žalobkyňa si dňa 30. mája 2006 splnila svoju zákonnú povinnosť, ktorá jej vyplýva z ustanovenia § 228 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, oprava zániku poistenia nemala vplyv na plynutie premlčacej lehoty (§ 228 ods. 3 v spojení s § 147 ods. 2 zákona o sociálnom poistení).

5. K námietke premlčania práva na predpísanie poistného krajský súd uviedol, že z prílohy pripojenej k prvostupňovému rozhodnutiu vyplýva, že splatnosť poistného a príspevkov za december 2007 (ktorý bol posledným mesiacom, ktorého sa rozhodnutie týka) bola určená na deň 8. januára 2008, teda premlčacia lehota na predpísanie poistného v zmysle vyššie citovaného ustanovenia uplynula 8. januára 2018. Prvostupňové rozhodnutie bolo vydané dňa 16. januára 2018 a napadnuté rozhodnutie žalovanej nadobudlo právoplatnosť dňa 9. augusta 2018. Krajský súd sa nestotožnil s argumentáciou žalovanej, že na odvrátenie účinkov premlčania postačuje, aby právo na poistné bolo zo strany žalovanej uplatnené prvýkrát v rámci premlčacej lehoty, teda v danom prípade dňa 23.02.2017, v ktorý deň bolo vydané predchádzajúce prvostupňové rozhodnutie, následne žalovanou zrušené a vrátené na ďalšie konanie. Na prijatie uvedeného záveru žalovanej nie je zákonný podklad, nakoľko zákon o sociálnom poistení nespája so začatím administratívneho konania spočívajúce premlčacej lehoty, pričom ustanovenie § 147 ods. 1 zákona o sociálnom poistení predpokladá aj situácie, pri ktorých dochádza k prerušeniu premlčacej lehoty, napríklad § 193 ods. 6 alebo § 236 ods. 2 zákona. Žalovaná na podporu svojho právneho názoru odkazovala na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 9Sžso/45/2016 z 30. mája 2018, ktorý však neriešil obdobnú situáciu. V prípade, ktorý posudzoval najvyšší súd sa nejednalo o situáciu, že už prvostupňové rozhodnutie bolo vydané po uplynutí premlčacej lehoty (tak ako v posudzovanom prípade) a taktiež nebolo predchádzajúce prvostupňové rozhodnutie, vydané v rámci premlčacej lehoty, zrušené. Z uvedeného dôvodu je citované rozhodnutie najvyššieho súdu na daný prípad neaplikovateľné. Relevantnou skutočnosťou v prípade žalobkyne je, že už prvostupňové rozhodnutie bolo vydané po uplynutí premlčacej lehoty, t.j. po 8. januári 2018, pričom skutočnosť, že Sociálna poisťovňa, pobočka Galanta vydala predchádzajúce rozhodnutie v rámci premlčacej lehoty, je vo vzťahu k posúdeniu námietky premlčania bezpredmetná.

6. K dvojkoľajnosti právneho názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky týkajúceho sa otázky, či na odvrátenie premlčania práva postačuje predpísanie penále (poistného) najneskôr v posledný deň premlčacej lehoty, inak povedané na zachovanie práva predpísať poistné postačuje vydanie prvostupňového rozhodnutia v posledný deň premlčacej lehoty (rozsudok Najvyššieho súdu SR sp.zn. 9Sžso/45/2016 z 30. mája 2018) alebo či je potrebná právoplatnosť rozhodnutia, ktorým je poistné predpísané (rozsudok Najvyššieho súdu SR sp.zn. 7Sžso/28/2016 z 25. januára 2018) krajský súd uviedol, že sa prikláňa k právnemu názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uvedeného v

rozsudku sp.zn. 7Sžo/28/2016 zo dňa 25. januára 2018, v ktorom najvyšší súd skonštatoval, že: „Penále musí sociálna poisťovňa predpísať v lehote stanovenej zákonom právoplatne a teda nestačí, aby v tejto lehote bolo vydané neprávoplatné rozhodnutie o predpísaní penále. Zákon o sociálnom poistení pracuje s pojmom predpísanie poistného, nie uplatnenie práva na poistné, preto je potrebné vykonaním práva v danej veci rozumieť rozhodnutie o predpísaní penále, ktoré je právoplatné.“

7. Proti tomuto rozsudku podala v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť žalovaná (sťažovateľka). Kasačnú sťažnosť odôvodnila tým, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci. Sťažovateľka naďalej zastáva názor, že k premlčaniu poistného predpísaného žalobkyni ako SZČO nedošlo. Sociálna poisťovňa rozhodla o predpísaní poistného za mesiace február 2007 až december 2007 prvýkrát rozhodnutím č. 700-0610415917-GC04/17 dňa 23.02.2017. Dňa 23. februára 2017 si teda Sociálna poisťovňa po prvýkrát uplatnila právo predpísať poistné. Poistné za február 2007 bolo splatné 08.03.2007 a desaťročná premlčacia lehota uplynula dňa 08.03.2017. Keďže v čase vydania rozhodnutia vo veci predpísania poistného desaťročná premlčacia lehota ešte neuplynula, námietku premlčania vznesenú žalobkyňou nemohla sťažovateľka uznať. Rozhodujúcimi dátumami pre posúdenie premlčania práva správneho orgánu predpísať poistné v zmysle § 147 ods.1 zákona o sociálnom poistení je dátum splatnosti poistného a dátum vydania rozhodnutia, ktorým si Sociálna poisťovňa svoju pohľadávku uplatnila po prvýkrát. Sťažovateľka navrhla zrušiť rozsudok krajského súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

8. Žalobkyňa vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti uviedla, že právo predpísať poistné je právom na vydanie rozhodnutia, ktoré zasiahne do právneho postavenia jeho adresáta. Jednou zo špecifických a obligatórnych vlastností správnych aktov je právoplatnosť. Rozhodnutie, ktoré nenadobudlo právoplatnosť nespôsobuje žiaden hmotnoprávny zásah do sféry adresáta a nepredstavuje práva Sociálnej poisťovne na predpísanie poistného. Zákon neustanovuje, že už len vydaním rozhodnutia o predpísaní poistného, bez iného (doručenie, právoplatnosť) dochádza k spočínaniu premlčacej lehoty, resp. k naplneniu práva Sociálnej poisťovne na predpísanie poistného (spočínutie premlčacej lehoty nie je vôbec upravené). Jediná výnimka predpokladaná v zmysle § 147 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, ktorá spôsobuje neplynutie premlčacej (prekluzívnej) lehoty na predpísanie poistného je uvedená v § 147 ods. 2 zákona o sociálnom poistení (nesplnenie povinnosti platiteľa prihlásiť sa). Rozhodnutie prvostupňového orgánu a rozhodnutie odvolacieho orgánu tvoria jeden celok. Proces predpísania poistného je tak ukončený až nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia o predpísaní poistného. Z procesného hľadiska je až v tomto momente ukončený postup Sociálnej poisťovne spočívajúci v uplatnení práva na predpísanie poistného, t.j. až v tomto momente došlo k riadnemu uplatneniu práva na predpísanie poistného.

9. Žalobca lehotu 10 rokov na predpísanie poistného považoval za dostatočnú, najmä vzhľadom na zásadu „bdelym patria práva“ a mal za to, že neexistuje legitímny dôvod na predĺžovanie tejto prepadnej lehoty na úkor právnej istoty platiteľa poistného. Poukázal na odlišný názor vyjadrený v rozsudku 9Sžo/45/2016 a uviedol, že kasačnú sťažnosť by mal prejednať Veľký senát Správneho kolégia Najvyššieho súdu SR, aby došlo k zjednoteniu rozhodovacej praxe.

10. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd podľa § 438 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalovanej nie je dôvodná.

11. Podľa § 147 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. právo predpísať poistné sa premlčí za desať rokov odo dňa jeho splatnosti, ak tento zákon neustanovuje inak.

12. Podľa § 147 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. právo predpísať poistné sa nepremlčuje, ak nebola splnená povinnosť ustanovená v § 228 ods. 1 písm. a/ a b/ a § 231 ods. 1 písm. b/.

13. Podstatnou otázkou, ktorou sa v konaní zaoberal krajský súd a ktorú bolo potrebné posúdiť, bola

otázka, či došlo k premlčaniu práva žalovanej na predpísanie poistného, ak prvé rozhodnutie žalovanej o predpísaní poistného, ktoré bolo následne v rámci odvolacieho konania zrušené, bolo vydané pred uplynutím premlčacej lehoty a nové rozhodnutie (prvostupňové rozhodnutie) bolo vydané po uplynutí premlčacej lehoty.

14. V judikatúre najvyššieho súdu existujú rozdielne názory na otázku, či je potrebné, aby v rámci premlčacej lehoty došlo k nadobudnutiu právoplatnosti rozhodnutia o predpísaní poistného.

15. V rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Sžso/28/2016 z 25.01.2018 senát konštatoval, že „Penále musí sociálna poisťovňa predpísať v lehote stanovenej zákonom právoplatne a nestačí, aby v tejto lehote bolo vydané neprávoplatné rozhodnutie o predpísaní penále.“ Predmetom prieskumu v danom prípade bolo rozhodnutie, ktorým žalovaná predpísala penále.

V rozsudku sp. zn.: 9Sžso/45/2016 najvyšší súd k premlčaniu práva Sociálnej poisťovne predpísať penále uviedol: „Na tom základe aj odvolací súd dospel k záveru, že námietka premlčania by bola dôvodná len vtedy, ak by premlčacia lehota uplynula už ku dňu rozhodnutia pobočky. Opačný výklad by znamenal, že pobočkou Sociálnej poisťovne včas predpísané penále by sa v dôsledku podania odvolania a následného prieskumu prvostupňového rozhodnutia, vrátane vykonania navrhovaných dôkazov, považovalo za premlčané, čo zrejme nebolo úmyslom zákonodarcu.

16. Podľa názoru odvolacieho súdu z hľadiska zachovania premlčacej lehoty stačí, aby správny orgán prvého stupňa, v danom prípade pobočka, predpísala penále najneskôr v posledný deň premlčacej lehoty (§ 178 ods. 1 písm. a/ bod 9 zákona č. 461/2003 Z.z.). Iný výklad, podľa ktorého by v desaťročnej premlčacej lehote malo byť vydané už aj rozhodnutie správneho orgánu druhého stupňa ako orgánu odvolacieho, nie je logický, najmä z hľadiska potreby vykonať prípadné dokazovanie, z hľadiska možných obštrukcií zo strany povinného, ...). V druhostupňovom správnom konaní správny orgán (tu žalovaná) preskúmava správnosť rozhodnutia prvostupňového správneho orgánu v čase jeho vydania (§ 179 ods. 1 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z.z.).“

17. V danom prípade ide o čiastočne odlišnú situáciu vzhľadom na to, že skôr vydané rozhodnutie o predpísaní poistného vydané pred uplynutím premlčacej lehoty (dňa 23.02.2017) bolo zrušené, a teda s ním nemožno spájať žiadne účinky. V danej veci nie je sporné, že nové prvostupňové rozhodnutie bolo vydané dňa 16. januára 2018, teda až po uplynutí premlčacej doby, ktorá uplynula dňa 08.03.2017. Zmyslom inštitútu premlčania je podpora aktívneho prístupu k uplatňovaniu subjektívnych práv, v súlade so zásadou *vigilantibus iura scripta sunt* („bdelým patrí právo“).

18. Pokiaľ žalovaná argumentuje tým, že nárok si uplatnila už skôr dňa 23.02.2017 vydaním rozhodnutia, táto jej argumentácia nie je opodstatnená, pretože uvedené rozhodnutie bolo zrušené. Zákon o sociálnom poistení neustanovuje, že by vydaním prvostupňového rozhodnutia dochádzalo k spočínaniu alebo pretrhnutiu premlčacej lehoty. Na to, aby mohli nastať účinky spočínania alebo pretrhnutia premlčacej lehoty už vydaním rozhodnutia (bez ohľadu na to, či takéto rozhodnutie nadobudne právoplatnosť), by musel byť takýto následok vyslovene upravený v zákone (porovnaj napr. ust. § 16 odst. 1 zákona České národní rady ze dne 20. listopadu 1992 o pojistném na veřejné zdravotní pojištění č. 592/1992 Sb.). Zákon o sociálnom poistení obsahuje ustanovenia, v ktorých zákonodarca vyslovene uviedol, kedy premlčacia doba neplynie (§ 114 ods. 2, § 236 ods. 2 a § 237 ods. 2). V súvislosti so samotným úkonom vydania prvostupňového rozhodnutia však takéto následky zákon nespája.

19. Opačný názor vyjadrený vo vyššie spomenutom rozhodnutí možno považovať za ojedinelý odklon v rozhodovacej činnosti. Kasačný súd nepovažuje za potrebné predkladať uvedenú otázku Veľkému senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky za účelom zjednotenia vzhľadom na to, že opačný názor bol vyjadrený v skoršom rozsudku prejednávajúceho senátu a bol následne prekonaný.

20. Kasačný súd vzhľadom na uvedené dospel k záveru, že právny názor vyjadrený v rozsudku kasačného súdu je správny, a preto kasačnú sťažnosť žalovanej podľa § 461 SSP zamietol ako nedôvodnú.

21. O trovách konania rozhodol podľa § 167 ods. 1 v spojení s § 467 ods. 1 SSP, tak že úspešnej žalobkyni priznal úplnú náhradu trov konania.

22. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je riadny prípustný opravný prostriedok.